

Extra les!

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen', ideële organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht.

De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden mogelijk gemaakt door financiering van de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Extra les Nieuwsbegrip over Nieuwswijsheid niveau B

Vooraf

In opdracht van Facebook ontwikkelde Nieuwsbegrip weer een Extra les rond *nieuwswijsheid*. Het doel van deze les is de kennis van leerlingen over nieuws en hun vaardigheid in het omgaan met nieuws vergroten.

In deze nieuwe les gaat het vooral over de vraag waarom nepnieuws eigenlijk een probleem is en dat het belangrijk is om te weten of wat je leest en ziet, klopt. Op niveau B komt in dat kader het werk van factcheckers aan de orde, op de niveaus C en D gaat het over verschillende vormen van 'desinformatie' en hoe die de democratie kunnen aantasten. Op niveau A ligt de focus niet op nepnieuws, maar gaat het erover hoe je nieuws kunt volgen en waarom je dat zou doen.

Les van vorig jaar nog steeds bruikbaar!

Ook vorig jaar is een Extra les Nieuwsbegrip over nieuwswijsheid gemaakt. De twee lessen zijn inhoudelijk verschillend en vullen elkaar goed aan. Hebt u de lessen van vorig jaar nog niet gedaan? U vindt ze hier <https://www.nieuwsbegrip.nl/page/1107/extra-les-nieuwswijsheid>.

Lesoverzicht

Onderwerp	Nieuwscheckers controleert nieuwsberichten
Opdracht 1	Tekst lezen en verwijzingen in de tekst begrijpen
Opdracht 2	Een wwwwh-schema
Opdracht 3	Vragen beantwoorden over de tekst
Opdracht 4	Is het een mening of een feit? (extra opdracht)
Opdracht 5	Oefenen met woorden uit de tekst (extra opdracht)
Clib-score	Functioneringsniveau begrijpend lezen M7-E7

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Nieuws: waar of niet waar?* (niveau B);
- bijbehorende opdrachten voor niveau B;
- (voor abonnees van Nieuwsbegrip: het stappenplan met woordhulp (op de website bij Basismateriaal, tabblad Stappenplannen));
- **eventueel voor opdracht 4:** kopieën van koppen uit de krant die de leerlingen moeten verdelen in feiten en meningen.

Doelwoorden uit de leestekst (NB Met deze woorden zijn geen online oefeningen beschikbaar):

de opleiding	= het onderwijs dat iemand volgt
inmiddels	= ondertussen
bestrijden	= tegengaan
bewust	= dan weet je wat je doet
de gemakzucht	= luiheid, als je niet veel moeite wilt doen
het gebrek	= het tekort
de bewering	= iets wat gezegd wordt
tevens	= ook
doeltreffend	= waarmee je je doel bereikt
aantonen	= bewijzen, laten zien

Opdrachten

OPDRACHT 1

klassikaal/
drietallen

Modellen

Werkwijze

Voorspellen, tekst lezen en verwijzingen in de tekst begrijpen

1. Bekijk met de leerlingen de buitenkant van de tekst: de titel, tussenkopjes en de foto. Voorspel wat het onderwerp van de tekst is en wat de tekst de leerlingen over dit onderwerp gaat vertellen.
2. Lees en bespreek gezamenlijk de uitleg. Lees gezamenlijk de inleiding. 'Model' vervolgens het begrijpen van verwijzingen en verbanden bij de inleiding. Sta zowel stil bij signaalwoorden als bij eventuele impliciete verbanden. Bijvoorbeeld:
'Maar aan de andere kant kan iedereen nu ook zelf op internet of sociale media nieuws en informatie plaatsen zonder dat iemand checkt of *het* klopt. *Wat* wordt niet gecheckt? Ik lees even terug. Er staat dat mensen zelf nieuws en informatie kunnen plaatsen. Met *het* wordt dus bedoeld: nieuws en informatie. Ik controleer even of dat kan kloppen. Dan wordt de zin dus: Maar aan de andere kant kan iedereen nu ook zelf op internet of sociale media nieuws en informatie plaatsen zonder dat iemand checkt of *dat nieuws en die informatie* klopt.'
Vraag de leerlingen wat ze u hebben horen en zien doen. Begrijpen ze dat u op deze manier laat zien hoe u de strategie toepast?
Vraag daarna een leerling om zo hardop denkend een klein stukje te lezen en stil te staan bij een volgend verwijzwoord.
3. De leerlingen lezen vervolgens in drietallen de tekst actief en maken de opdrachten.
4. Bespreek de antwoorden klassikaal.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 2

drietallen/
individueel

Een **wwwwh**-schema invullen

De leerlingen bespreken de vragen en zoeken gezamenlijk antwoorden op in de tekst.

Sleutelschema

een wwwwh-
schema

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 3

drietallen/
klassikaal

Vragen beantwoorden over de tekst

Laat de leerlingen in drietallen de vragen beantwoorden.
Bespreek de antwoorden klassikaal na.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 4

in groepjes

Is het een mening of een feit? (extra opdracht)

Lees en bespreek gezamenlijk de uitleg. Zorg voor een aantal koppen van krantenberichten. Bespreek met de leerlingen of het om feiten of meningen gaat. U kunt de opdracht vervolgen door de leerlingen meegebrachte koppen uit het nieuws op 2 A4'tjes te laten plakken. Een A4'tje met FEITEN en een met MENINGEN.

Bespreek de uitkomsten klassikaal.

OPDRACHT 5

drietallen/
klassikaal

Oefenen met de woorden uit de tekst (extra opdracht)

De leerlingen maken de kruiswoordpuzzel in drietallen. Bespreek de opdracht klassikaal. Hebben de leerlingen het woord dat verborgen zat, kunnen vinden? Welke mooie zinnen zijn er met dit woord bedacht?

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

Antwoorden

OPDRACHT 1

4. a. een van de studenten van Nieuwscheckers
b. er worden fouten gemaakt
c. het nieuws
d. de berichten
e. het bericht
f. het bericht

OPDRACHT 2

Vraag	Antwoord
Wanneer is Nieuwscheckers begonnen?	<i>in 2009</i>
Wie zijn de twee docenten van de Universiteit van Leiden?	<i>Alexander Pleijter en Peter Burger</i>
Wie controleerden in het begin de nieuwsberichten?	<i>Studenten van de opleiding Journalistiek en Nieuwe Media</i>
Wat leren studenten van het controleren van nieuwsberichten?	<i>Ze leren overal vragen bij te stellen en om kritisch een bericht te lezen.</i>
Welke nieuwswebsite werkte met Nieuwscheckers samen?	<i>Nu.nl</i>
Hoe noem je een nepbericht ook wel?	<i>een hoax</i>

OPDRACHT 3

- als grap; om iemands mening over iets of iemand te veranderen; om geld te verdienen
- C. ondertussen
- A. een fantasieverhaal dat veel mensen toch geloven
- Het is alleen belangrijk om een nieuwsbericht als eerste te brengen en niet meer dan om het eerst te brengen maar ook te kijken of het bericht ook echt klopt.
- B. bovendien
C. ook
- wel: nieuws met feiten, politiek nieuws, berichten op facebook, filmpjes en foto's
niet: meningen, satire
- Eigen antwoord.

